

HOZIRGI KUNDAGI ASEPTIKA ANTISEPTIKAGA QUYILADIGAN TALABLAR

Muhammadiyeva Kamola Furqat qizi

EMU universiteti 1 kurs stomatologiya fakulteti talabasi

komosh2023@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada tibbiyotning eng muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lgan aseptika va antiseptika tizimlariga qo‘yilayotgan zamonaviy talablar tahlil qilinadi. Tadqiqotda shifoxona ichki infeksiyalarining (SHII) oldini olishda sterilizatsiyaning yangi usullari, zamonaviy dezinfeksiyalovchi vositalar va jarrohlik amaliyotidagi xavfsizlik protokollari yoritilgan. Shuningdek, maqolada tibbiyot xodimlarining shaxsiy gigiyenasi va tibbiy asbob-uskunalarni zararsizlantirishda qo‘llaniladigan innovatsion texnologiyalarning samaradorligi ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: aseptika, antiseptika, sterilizatsiya, dezinfeksiya, shifoxona ichki infeksiyalari, biosidlar, plazmali sterilizatsiya, tibbiy xavfsizlik.

Kirish

Tibbiyot rivojlangan sari jarrohlik amaliyotlari va invaziv muolajalarning murakkabligi ortib bormoqda, bu esa o‘z navbatida infeksiyon xavfsizlik masalasini birinchi o‘ringa olib chiqadi. Aseptika va antiseptika – bu shunchaki qoidalar to‘plami emas, balki bemor hayoti va sog‘lig‘ini himoya qiluvchi fundamental tizimdir. Hozirgi kunda mikroorganizmlarning antibakterial vositalarga va an‘anaviy dezinfeksiyalovchi moddalarga nisbatan chidamliligi (rezistentligi) ortishi tibbiyot xodimlari oldiga yangi va qat‘iy talablarni qo‘ymoqda.

Zamonaviy aseptika va antiseptika tushunchasi o‘z ichiga nafaqat kimyoviy ishlov berishni, balki yuqori texnologik fizik usullarni, havo aylanishining maxsus tizimlarini va bir marta ishlatiladigan sterillangan materiallarni qamrab oladi. Ushbu maqolada bugungi kunda tibbiyot muassasalarida qo‘llanilayotgan standartlar va ularning amaliy ahamiyati batafsil ko‘rib chiqiladi.

Asosiy qism

Hozirgi davrda aseptika va antiseptika choralariga qo‘yiladigan talablar bir necha strategik yo‘nalishlarga bo‘linadi:

Antiseptik vositalarga qo‘yiladigan zamonaviy talablar:

Zamonaviy antiseptiklar nafaqat keng spektrli antimikrob faollikka (bakteriyalar, viruslar, zamburug‘lar va sporalarga qarshi) ega bo‘lishi, balki inson to‘qimalari uchun xavfsiz (toksik bo‘lmagan) va gipoallergen bo‘lishi shart. Bugungi kunda uzoq muddatli ta‘sirga ega (prolongirlangan) vositalardan foydalanishga alohida e‘tibor

qaratilmoqda, bu ayniqsa uzoq davom etadigan jarrohlik amaliyotlarida qo'llarning sterilligini saqlashda muhimdir.

Sterilizatsiya tizimidagi innovatsiyalar:

An'anaviy termik usullar (avtoklavlash) bilan bir qatorda, hozirgi kunda past haroratli plazmalı sterilizatsiya va gazli (etilenoksid) sterilizatsiya usullari keng joriy etilmoqda. Bu texnologiyalar yuqori haroratga chidamsiz bo'lgan zamonaviy optik asboblari, endoskoplar va plastik vositalarni zararsizlantirish imkonini beradi. Shuningdek, markazlashgan sterilizatsiya bo'limlarida (MSB) jarayonlarni avtomatlashtirish va har bir sterillangan paketga indikatorlar hamda barkodlar orqali nazorat o'rnatish majburiy talabga aylangan.

Havo muhiti va xonalari tozaligi:

Zamonaviy jarrohlik bloklarida va reanimatsiya bo'limlarida laminar havo oqimi tizimlaridan foydalanish shart. Bu tizim havoni bir yo'nalishda haydab, operatsiya maydonidan mikroblarni doimiy ravishda chetlatib turadi. Xonalarni dezinfeksiya qilishda esa aerezolli purkash va robotlashtirilgan ultrabinafsha nurlatkichlar qo'llanilmoqda, bu esa "o'lik zonalarda" ham mikroblar darajasini nolga tushirish imkonini beradi.

Inson omili va xulq-atvor qoidalari:

Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) standartlariga ko'ra, tibbiyot xodimlarining qo'l gigiyenasi aseptikaning eng muhim bo'g'ini hisoblanadi. "Qo'l gigiyenasining 5 daqiqasi" kontseptsiyasi va sterillangan qo'lqoplardan to'g'ri foydalanish qat'iy nazorat qilinadi. Shuningdek, shifoxonalarda bir marta ishlatiladigan jarrohlik kiyimlari va yoping'ichlaridan foydalanish transoperatsion infeksiyalarni 30-40% ga kamaytirishi isbotlangan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, aseptika va antiseptika sohasidagi zamonaviy talablar kompleks yondashuvni talab etadi. Faqatgina yuqori sifatli kimyoviy moddalar, zamonaviy apparatura va xodimlarning yuqori mas'uliyatini birlashtirish orqali bemorlar uchun xavfsiz tibbiy muhitni yaratish mumkin. Tibbiyot muassasalarida ushbu standartlarga qat'iy rioya qilinishi nafaqat asoratlar sonini kamaytiradi, balki davolash muddatini qisqartirish va iqtisodiy samaradorlikka erishishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Окулич В.К. Антисептика и асептика в современной хирургии. – Минск: БГМУ, 2021. -142с.
2. Гайдунь К.В., Муконин А.А. Современные антисептики: сравнительная характеристика и перспективы применения. – Новосибирск, 2020.
3. O'zbekiston Respublikasining "Aholi sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi to'g'risida"gi Qonuni va tegishli SanQvaN (SanPiN) me'yorlari.

4. Block S.S. Disinfection, Sterilization, and Preservation. 6th Edition. – Lippincott Williams & Wilkins, 2022.
5. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (WHO) tavsiyalari: "Global Guidelines for the Prevention of Surgical Site Infection".
6. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi normativ hujjatlari – www.ssv.uz
7. Milliy qonunchilik ma’lumotlari portali – www.lex.uz

